

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Henōtikon siue Pacificatorivm Dissecti Belgii

Afhakker, Aegidius

Vrsellis, 1618

Capvt VIII. Examinatur sententia Teelingij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64709)

Pag. 331.
& 332.

Pag. 335.

gravi censura, determinet, debet Magistratus ob Ecclesie pacem non turbendam ei cedere, si pauci sint, in quos illa censura fertur: si autem multi sint, ita ut per censuram illam schisma causetur, tum debere Magistratum se illi sententiae opponere, eiusque retractationem postulare, & damnatos defendere, si adhibitis debitis medijs non possit Magistratus assentiri Ecclesie; tamen non solum Ecclesiam, sed quemlibet particularem hominem posse iterum secundum Scripturam examinare iudicium Magistratus, eique improbato repugnare, & ab Ecclesia posse Magistratum excommunicari, nullum autem esse hominibus aliud pacis remedium, sed omnia sic committenda esse Deo, ut ipse tunc immediate Ecclesie suae succurrat, & suo tempore retribuat peccantibus.

Non multum dissimilem de componendis Ecclesie dissidijs fuisse Arminij sententiam, patet ex oratione eius de qua parte prima Anno 1605.

C A P U T VIII.

Examinatur sententia Teelingij.

SED isthæc Teelingij doctrina multos eosque gravissimos patitur defectus, quos ut devita-

diuitarent alij, priores concordie ineundæ
 modos videntur excogitasse. Nec difficilis est
 censura. Primò enim vana est prorsus, & abs-
 que omni soliditate infinitas creat molestias.
 Nam vbi pars vna ita se existimat clarè veri-
 tatem ex Scriptura deduxisse, vt nisi cum per-
 tinacia dissentire nemo possit, qui Scripturæ
 istam testificationem inspexerit (si enim hoc
 non fecerit, nihil certò definire potest) simula
 que hanc suam deductionem parti aduersæ
 proposuerit; qui fieri potest, vt, si nihilomi-
 nus pars ista ob allegata testimonia à contra-
 ria sententia non discedat, non ex prauo quo-
 dam affectu procedere iudicetur. Sic si Magi-
 stratus causam suæ sententiæ ita manifestè se-
 credat concilio ex Scriptura declarasse, & ni-
 hilominus concilium sententiam contrariam
 veram esse determinauerit, præsumet Magi-
 stratus meritò defectum aliquem inuidiæ,
 odij, superbiæ, aut alium quempiam huius-
 modi concilij iudicium corrupisse, adeoque
 tanquam illegitimum retractari postulabit,
 nec retractationis huius vllus erit finis, quã-
 diu Magistratus sententiam suam clarè esse
 Scriptura deductam existimauerit. Ex altera
 parte concilium ex suæ deductionis clarita-
 te idem de magistratu censebit, atque ideo
 eundem monebit synodus, vt sanius iudicet,
 & benè profunde conscientiam eius tanget, vt dili-
 genter caueat, ne manus iniiciat in sponsam dilectã

Pag. 325.

D.N.

D. N. IESV CHRISTI. Certè Conc. Trid. multis integris annis tanta cum ordinatione, tanta cum pietate, tot orationibus & ieiunijs tam diligenti omnium rerum examine fuit celebratum, vt si quod vnquam post Apostolorum tempora legitimum fuerit in Ecclesia Concilium, id esse Trident. negare, aut ambigere iure nemo possit. Imò notus mihi est, qui cum Calvinianæ Religionis non mediocris doctrinæ esset Theologus, oblatumque sibi alicubi, vt legeret Concil. Triden. cum refusu, etiam vix legere dignatus, acceptasset, sola isthac lectione ad religionem Catholicam sic conuersus. Si tamen aduersus hoc concilium tam multa omnes deblaterat sectarij, an sperandum est, vt magistratus nullum omnino defectum subesse credat, vbi synodum quamlibet contra clara scripturæ testimonia sententiam dixisse crediderit.

Secundo: Cum effectus seu finis concilij sit doctrinæ in Ecclesia vnitas, schismatū, tumultuum bellorumq; remotio: tantum abest, vt hæc bona ex hac Teelingij doctrina sperari possint, vt contraria potius infallibiliter ex ea proueniant. Quis enim non videat armari hac viâ magistratum iusto bello (quod intermittere non debeat) aduersus Ecclesiam, non minus quam hanc contra illū; imò quemuis priuatum hominē aduersus Magistratum & Ecclesiam. Quid enim; si, vbi synodus omnibus te-

satis

eatis medijs, adduci nō potest, vt cū magistratu cōsentiatur, sed fidei quandā veritatē tanquā Ecclesiæ ædificationi necessariam sub anathemate, aut alia quadā grani cēsura determinat; si inquā magistratus omni similiter diligētia adhibita, synodū errasse ex cōscientia sua iuxta scripturæ iudicium crediderit: quid cōsiliij quo minus arma aduersus Ecclesiā corripiat. Urgebit certē magistratū conscientia, & per eā lex diuina, vt veritatē populūq; contra synodi censuras tueatur, falsamq; doctrinam cū synagoga Satanę exterminet. Synodus contra Magistratū tanquā persecutori, & tyrāno armis suis spiritualibus repugnare, à veritatis prædicatione non desistere tenebitur. nec lex erit vlla, aut iudex in terra, qui litem dirimat. Ita scriptura S. iudice inenitabilis belli gerēdi necessitas, eaq; vtrinq; iustissima & magistratui & Ecclesię imponetur: quo quid absurdius excogitari potest? Vidit hanc absurditatē ipse Teelingius, eamq; inter multas distinctiones, & ambages partim dissimulat, partim ad immediatā Dei prouidentia cōfugiēs infallibili quodā (quod hactenū negauerat) sed Chimerico cōcilio præcauedam firmiter se credere simulat, cū pag. 330. vtrāq; partē, ait, certō sibi posse persuadere, si ex bona cōscientia, & intentione simplici ac recta instructionis media & adhibeant & admittant, Deum eorum labori optatū effectū largiturum. Quid autē per hūc

effe-

Mat. 28.
19.

effectum intelligat mox subdit; nam nullatenus cogitandum est Dominum Iesum Christum qui promisit se cum sua Ecclesia futurum vsq; ad mundi finem, eidem in tam singulari ac ardua necessitate non ad futurum ad reuelandam omnium conscientijs veritatem; si modo debite & bona fide excitauerint bonum Dei spiritum, qui in eis habitat. Nam 1. Condicio hæc rarò ab vtraque dissidentium parte impletur. 2. Si nihil certo credendum, nisi quod manifestè ex Dei verbo educitur. Cur adeo sibi certo persuadet Teelingius omnium dissidentium conscientijs veritatem immediatè à Deo reuelandam? An quia Ecclesiæ suæ Christus se semper ad futurum promisit? cur ergo eidem tot ante Lutherum sæculis non adfuit? Nunquid maius incommodum in Ecclesiam ingrueret, si politicus eam Magistratus gladio persequeretur, quam cum mille & amplius annis meretricis Babylonicæ veneficijs ac fornicatione corrupta in Satanæ Synagogam transformeretur? vbi tunc erat Christus? Aut si tantopere à magistratu politico Ecclesiæ salus dependeat, vt nisi cū eo pacem habeat, subsistere nequeat, quid mirum si Remonstrantes politico magistratui supremam in Ecclesia potestatem attribuant? Curandū quoq; diligenter erit cuilibet politico principi, ne reformatores istos in Rēp. permittat irrepere. qui enim religionem suā saluam esse posse diffidūt, nisi à poli-

à poli-

à politico magistratu fulciatur, ingens equidē
ad affectandam tyrannidē habent incitāmē-
tum. Nos certē degenerem huiusmodi Eccle-
siam Dei non agnoscimus; nobiliorem volu-
mus Christi spōsam, eam scil. quæ fundata su-
per firmam petram hēresum maledicta nouit
contemnere, persecutionū procellas quātum-
uis maximas, omnesq; inferorum portas vin-
ci nescia spernere, quæ primis à Christo 300.
annis, vniuerso eam terrarum orbe ferro, &
igni persequente, frementibus vbiq; Diocle-
tianis & Neronibus, proprio purpurata san-
guine ad hanc, quam omnes ei modo inuidēt
hæretici, gloriā exurrexit. Adfuit ei semper
Christus sponsus fidelis, non tamen eo modo,
vt dissentientes ab ea politicos principes ipse
sine medio veritatem docuerit, sed vt per eā
Euangelio suo illis explicato, vel dociles sub-
iectosq; aggregaret Ecclesiæ eidem suæ disci-
pulos, vel superbos ac tyrannide sæuientes
suorum patientia confunderet inimicos. Fru-
stra ergo ex perpetua Christi in sua Ecclesia
præsentia certo sibi persuadet omnium con-
scientijs veritatis futuram à Deo reuelationē.

Tertio: Posito etiam siue casu siue per mi-
raculum isto magistratus cum synodo con-
sensu, aliud adhuc absurdum remanet, idque
longè maximum; sententiæ videlicet ita etiā
vnanimiter latæ incertitudo, adeo vt nemo,
vel ex infima ac rudissima plebe ei suam con-

S

formare

Pag. 252.
1699.

formare opinionem tutò possit, nisi (vbi ipse decretù de integro examinauerit) per omnia S. literis inueniat consentaneū; quod si ita esse non comperiat, salua conscientia reijcere sententiã, & magistratus & Ecclesiæ libere possit ac debeat, suamq; propriam, quam ipse sacris literis conformem existimat, constantetueri. Hæc omnia apertè ipse Teelingius fatetur, & probare nititur ex professo *ca. 28. sect. 4.* statuitq; neminem posse aliunde firmum, certum, solidum ac infallibile, quale ad fidem requiratur, medium cognoscendæ veritatis diuinæ habere nisi ex sola S. Scriptura, adeoq; nulli vel concilio, vel Ecclesiæ credendū esse, nisi ad scripturam à quolibet fuerint examinata. Atq; ita redit nobis eadē quæstio de componendo dissidio inter quemlibet ex populo & concilio, quæ antea de Magistratu & concilio mota erat. Si enim Magistratus salua conscientia & potuerit & debuerit à concilio diuersam sequi sententiam, eo quod concilium ex hominibus errori obnoxius conflatum, falli posset, ipse autem melius se ex S. literis edoctum crederet; dubium non est, quin mortaliū nemo assentiri Ecclesiæ determinationi teneatur, si diligenti pro conditione sua examine facto, aliter se ex Scripturis intellexisse arbitretur. Licebit itaque huiusmodi hominibus contrariam toti mundo sententiam defendere, secessionem bona conscientia ab Ecclesiâ facere,

facere, discipulos suæ opinionis colligere, Ecclesiam ac Magistratum hæresios & apostasiæ condemnare: vno verbo; Lutherum agere. Nec erit inter homines aliquis, qui vel ex Dei verbo, vel ratione evidenti infallibiliter hunc hominem erroris, ac contumaciæ queat convincere. Cū enim omnes homines errori sint obnoxij; & quantumvis putent Scripturam verbo ac sensu apertissimis veritatem contra tale hominem expressisse, in hac sua opinione possunt falli, ita ut Scripturæ alius sit sensus, quam ipsi putant, incertum & fallibile manet eorum Iudicium, iuxta illud Teelingio valde familiare, *omnis homo mendax, & magni etiam homines falli possunt.* Nec prodest respondere quædam in Scriptura ita esse manifestè declarata, ut absq; contumacia nemo dissentire, aut alium sensum ijs affingere valeat; atq; adeo in his erratē instruendū prius esse, ac deinceps in errore persistentē tanquā aī okatakriton hæresios cōdemnandum. Nihil inquam hoc iuvat. Nam experientia docet plurima, quæ vni videtur in Scripturis extra omnē controuersiam clarissima, quibus absq; contumacia cōtradici nihil possit, eadē ab alijs secunda cōscientia post multorum etiam annorū diligentissimum studium, post lectas relectasq; integras verbi Diuini literas, non tantum videri obscura, sed etiam pro sua contraria sententia apertissima. Exemplum esto tot annorum in-

id est, proprio iudicio condemnatum.

S 2 ter

bi ipse
omnia
ita esse
ere sen
re pol
ipse fa
stante
us fate
8. sect. 4
rum,
d fidem
eritatis
deocq;
ū esse,
examin
de cō
populo
& con
ua cō
ilio di
ncilium
um, fal
ris edo
morta
natiōi
sua exa
llexisse
homini
efende
Ecclesia
facere,

ter Remonstrantes ac Contra-Remonstrantes tot scriptis vtriusque libris, tot citatis Scripturæ testimonijs disputatio; exemplum item plurium annorum vtriusque partis aliorumque sectariorum cum Catholicæ Ecclesiæ defensoribus de plurimis Sacræ Scripturæ locis dissidium. Damnat pars vtraque adversariam contumaciæ; manifestè (quantum quidem existimat) Scripturæ veritati subnixæ. Certum interim est, alteram contumaciæ ream non esse. Quænam verò sit ista, quis Iudex terminabit? Si dicas Scripturam stare claram pro tua parte; vide ne erres; homo enim es errori obnoxius; & plurimi, qui id ante te ceciderant, nunc mutata sententia palinodiam cecinerunt.

Quartum idque præcipuè deplorandum ex iisdem iam positis à Teelingio principijs absurdum consequitur; scil. Neminem mortalium vllum habere suæ fidei firmum fundamentum, omnes omninò homines, ipsum etiam VVilhelmum Teelingium de sua fide merito debere vacillare, & si quis certum se dicat de suæ fidei veritate, illum eo ipso manifestè erroris conuinci posse. Hanc extremam lanè miseriam dum Teelingius studet effugere, cum *cap. 28. sect. 3.* in invalidata Ecclesiæ tanquam hominum autoritate fallibili, solam S. Scripturam dono S. Spiritus probe intellectâ pro firmo solidoque medio indubitatæ (pro qua
mori

mori quis debeat) fidei tenendam esse statuit, nimis profecto improuidus vltro incurrit. Vidit etiam se eam incurrisse, subitoque falsus mox iterum negauit. Nam pag. 257. cum sibi obiecisset quemlibet priuatum hominē, iuxta traditam à se doctrinam, facile propriā è S. literis contra vniuersam Ecclesiam exco- gitaturum sententiam, putaturumq; etiam se Spiritum Dei habere, respōdet, vnumquem- que debere cautē diligenterq; attendere (agi enim de animabus) ne decipiatur, ideoque iuxta S. Pauli doctrinam debere se frequen- ter probare, an sit in fide; debere etiam Eccle- 2. Cor. 13. 5. siam quemlibet ad hoc faciendum admo- nere: sed amplius (ait) nihil ex parte homi- num medijs spiritualibus fieri in hac re potest; nullum aliud effugium hominibus hic in terris à Deo in hac re concessum est: supremum, & in quo solo particularis quisque fundare se potest, est testimonium Spiritus Sancti ex Sacris literis cuiusque particularis hominis conscientia fa- ctum, hoc transcendit omnes hominum determi- nationes. Si putat homo se testimonium Spiri- tus ex sacris Litteris pro sua parte habere, & tamen decipitur, non aliud est remedium, quàm quod à nobis supra indigitatum est, vt talis quis- quam sanius sapiat. Deus in terra vltterius re- medium nullum dedit, quo homines de facto or- thodoxos eiusdemque sententia redderet: istud incommodum Deus adhuc relinquit filijs homi- S 3 nunt

num propter peccata ad humiliationem eorum,
 & omnino frustra laboratur dum quidam co-
 nantur aliud adhuc quippiam exquirere quo
 inter Christianos omnia accommodari cuncta-
 que dissensiones finire possent. Deinde, ut ha-
 beat socios in miseris, conatur probare etiã
 apud Catholicos huiuscemodi esse fidei in-
 certitudinem, quod eius argumentum nos in-
 fra examinabimus. *parte 4 cap 7.* Tandem co-
 cludit: *In hoc ergo versatur negotij cardo ut quis*
que diligenter attendat ne in iudicio suo decipia-
tur & amplius nihil hac in re miseri ac defecti-
biles hominum filij possunt efficere. Profecto
ter miseri hominum filij si ita se res habet.

Heb. 11, 6.

Quis enim vbi didicerit impossibile esse sine
 (recta) fide placere Deo simulque crediderit
 post breuem caducamque hanc vitam ijs qui
 Deo non placent, æternum cum Diabolo &
 Angelis eius paratum esse gehennæ incen-
 dium; ac deinde num in vera fide sit semeti-
 ipsum examinauerit, si nihil hic inueniat, quo
 certus de fidei suæ veritate possit subsistere;
 quis inquam non meritò exhorrescat aper-
 tum in quo degit salutis periculum? quis tan-
 to in discrimine migrare ad tribunal Christi
 non formidet? Teelingius hic nimis se mul-
 tum concessisse videns iterum pagina 259
 hanc mouet quæstionem: *Cum igitur ita se*
res habeat, an nihil ergo certum aut infallibile
datum sit nobis, ad quod iudicium nostrum &
Spiritu

Spiritum qui in nobis operatur probare posimus, num sit orthodoxus? Respondet affirmative: Ad hoc enim (ait) conducit Sacra Scriptura; omne iudiciū omnisq; Spiritus ab ea discordās malū est iudiciū & falsus Spiritus. Quamobrem studendum est vt conuictione & collatione Scripturae disidium ad exitum deducatur. si vlla vera fidei firmitas haberi debeat, & vltterius miser homo procedere non valet. Itane tuas oues teque ipsum vento patcis Teelingi? vnde nosti spiritum qui in te operatur bonum esse? Quoniam, inquis, cum Scriptura concordat. Ergo ne sine illo Spiritu Scripturam intelligis? Si sic: ergo absque bono Spiritu Scripturam intelligis: non ergo bonus est ille tuus intellectus. Si autem per eundem Spiritum Scripturam intelligis, quid mirum est si spiritus ille cum Scriptura sic intellecta consentiat? Alius interim per alium spiritum Scripturam aliter intelligens eundem suum spiritum etiam cum Scriptura (prout ab eo intellecta est) consentire non dubitat: certus tamen est se suumque spiritum à te ac tuo dissentire: quid ergo prodest si quis ad Scripturam spiritum iudiciūque suum examine? Sed desperans effugium iterum relabitur in priorem miseriam: Vltterius, inquis, miser homo procedere non valet: Manet ergo miser homo in fide sua dubius adeoque fidem nullam habet. Dubitare enim in fide infidelitas est.

S 4

Quis

Quis ergo saluus esse poterit? Deinde etiam si verum esset ex diligenti ista quam Teelingius à quolibet homine exigit scripturarum collatione fidei certitudinem acquiri posse, id tamen maximæ Christianorum parti prodesse nihil posset: quotus enim quisque est de populo, cui propter domesticas occupationes vacet ita diligenter Scripturas voluere, ut omnia quæ aduersarij pro suæ sententiæ veritate tanquam aperta Scripturæ testimonia protulisse aut ratiocinando deduxisse se existimant, ea quoque quæ ab alio quolibet produci possent, examinare dijudicareque possit: quod tamen nisi quis fecerit, aduersarij sententiam à Scriptura discordare adeoque suam Scripturæ conformem esse firmiter statuere non poterit. Certe quid idiotæ, quibus ne vulgaris quidem litteraturæ concessa est à Deo cognitio? an à Christiana fide adeoque à celorum regno absque misericordia excludendæ fidem verò vnde haurient? è sacris dumtaxat Litteris? Sed legere eas non possunt. An concionatoribus suis fidem adhibebunt? Si hoc velit Teelingius, curet ergo primum vbiuis locorum istiusmodi concionatores constitui, qui omnia aduersariorum argumeta ita discussissent, ut inualida ea esse affirmare suæ mendacio valeant. Dein meminerit eorū quæ capite 14. Sect. 3. docuit de ijs qui vnanimè SS. Patrum de re quadam doctrinam non ipsi le-

Pag. 42.

43.

tione

Etione inspexerint, sed, alijs id ita se habere affirmantibus relatione audierint, tales scilicet si quod dicitur, crediderint, non Sanctorum Patrum niti auctoritate, sed nuda tantum asseueratione Ioannis aut Antonij. Si ita est, quid de tot plebeiorum millibus statueretur, qui quænam sacrarum Literarum sit sententia, nisi ex alijs audiant, scire nullo modo possunt?

Quintus ex iisdem Teelingij fundamentis pullulans defectus est authoritatis Ecclesiæ à Christo Domino ei concessæ destructio, unde & iniustæ usurpationis reatus omnibus omnino sæculis in Ecclesiâ, etiam in eam quam Teelingius appellat reformatam, redundat.

Si enim veritatem dubiam aut incertam nemo alteri pro certa ac indubitata licitè possit proponere, ut ipsa rei natura docet: multò equidem minus cuiquam licebit aliù ad huiusmodi veritatem pro indubitata recipiendam, grauissima, & qua in hoc mundo non est alia maior, excommunicationis pœna proposita cogere. Fatetur verò Teelingius & constantissimè asseuerat, nullum esse omnino conciliū, aut synodum quæ (utpote ex hominibus conflata) errori non sit obnoxia, adeo ut plurimum suffragijs mendacium posset pro veritate concludere. Hoc si ita sit, nullum est omnino concilium quod certam, & de qua dubitare nulli liceat, veritatem possit decernere,

nere, quantumvis iuramento etiam asseueret omnia iuxta verum Scripturæ sensum determinata esse. Fortassis enim, dicit Teelingius, ita concilium putat sed errat. Vnde manifestè deducitur non licere vlli cōcilio determinationes suas fidelibus sub excommunicationis pœna proponere aut anathema dicere, id est, pro ethnico & publicano habere omnes qui assentiri determinationi suæ noluerint, quæ tamen auctoritas & à Christo Ecclesiæ concessa est *Matt. 18. versu. 17. & 18.* & omnibus seculis ab Ecclesia fuit vsurpata; quin & ipse Teelingius eandem Ecclesiæ autoritatē etiam super Magistratum propugnat: & in concilio Reformatorum Belgij Embdæ habito *Anno 1571. articulo 26. 30. & 31.* quomodo huiusmodi excommunicatio fieri debeat, præscribitur: quod & confirmatum est in Concilio Dorderaceno *anno 1574. articulo 82.* & in alio ibidem habito *1578. articulo 91. & 96.* iterum decretum; in Medioburgensi quoque synodo *anno 1581. articulo 59. & 62.* in alijs idem statutum.

Sextū quod ex Teelingij doctrina sequitur incommodum, est, quemcumque licitè potest reuocare in dubium omnes antiquas hæreses vniquam ab Ecclesia condēnatas. Cum enim Ecclesiæ aut cuiuscumque concilij definitiua sententia falsitati sit obnoxia, fieri potest ut omnes antiquæ hæreses iniuste sint condēnate,

nata, præsertim cum earundem hæresion propugnatores non minus fortiter ab Ecclesiæ ad Sanctæ Scripturæ Iudicium appellauerint, nec minus audacter Concilij quisque eius in quo damnatus erat, sententiam perfidiæ incusauerit, quàm modo Lutherani aut Calvinistæ in Tridentino Concilio damnati, id ipsum faciunt. Adeoq; non erit pro certo habendus, hæreticus, qui Arrij, Manichæi, Eutychetis, Macedonij, Arij, Vigilantij aliorumq; monstrosa dogmata ab inferis reuocare inceperit, eaque Sacræ Scripturæ consentanea esse firmiter crediderit. Adeoque quotiescunque talis aliquis siue vera siue ficta conscientia antiquorum conciliorum decreta reuideri & ad Scripturam examinari postulabit, tenebitur Ecclesia ei morem gerere, & super eadem re nouas perpetuò synodos congregare; & tamen semper ita discendo ad veram scientiam nunquam pertingere poterit, nec simplici plebeculæ vllum præscribere certum remedium, quo lupos illos sub ouina S. Scripturæ pelle absque missione *venientes* possit discernere.

Septimum denique eadem via deducitur inconueniens; multos quoque in dubium vocari posse Sacræ Scripturæ libros, de quorum authoritate olim à multis dubitatū est, quosque deinceps Ecclesia in concilijs canonicos, non fecit, sed esse determinauit. Nam præ-

terquam quod Ebionitæ omnia Pauli Apostoli scripta reiecerint, ipsumque Paulum grecum & apostatam vocauerint (vt testantur Irenæus libro 1. capite 26. & Epiphanius hæresi 30.) quod idem postea etiam Helcheseitis placuisse ait Eusebius 6. historiarum, capite 27. præterquam item quod Marcion epistolas ad Timotheum & Titum reiecerit (Epiphanius hæresi 42. & Hieronymus præfatione commentariorum in epistolam ad Titum) non equè semper ab omnibus recepti fuere in Ecclesia huius libri, Hester, Baruch, pars Danielis, Tobias, Iudith, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabæorum primus & secundus, Marci, Lucae, Ioannis partes quædam; epistolæ item, ad Hebræos, Iacobi, posterior Petri, primæ Ioannis particula, secunda & tertia tota, Iudæ, & Apocalypsis. Nunc autem cur hæc omnia apud Catholicos, quædam etiam apud Lutheranos, & Calvinistas pro canonicis diuinisque scriptis de quibus vel minimum dubitare sacrilegium sit; cur inquam recepta sunt? Non nisi ob determinationem Ecclesiæ quam Teelingius decipi posse contendit. Vt modò si eam de nullo omnino Scripturæ libro, aut verbo, infallibiliter certum esse posse Teelingius sitne verbum Dei nec ne: nec enim hoc rogatus probare vllò infallibili argumento potisset, si Ecclesiæ aut omnium Conciliorum iudicium falsum esse posse pergat statuere. Ita

scilicet ab humana quæ falli potest ad diuinã
Sacrarum Litterarum infallibilem authori-
tatem oues suas Teelingius laborat frustra de-
ducere. Ex his ergo omnibus satis apparere
existimo hanc huius viri doctrinam ita ad
concordiam stabilem quæ Ecclesiæ pacem aut
ineundam aut conseruandam nihil facere, vt
potius animarum saluti publiceque quieti non
parum sit pestifera adeoque nullatenus ad-
mittenda. Cum itaque non semel idem Tee-
lingius fateatur aliud nullum se nosse ineun-
dæ concordie remedium, quàm quod ipse in
Eubulo suo descripsit, aliunde cõsolatio que-
renda est. Nec verò vllum inter Reformatos
istos Ministros reperio, qui præter supra cõ-
memorata saluandæ vnitatis consilia aliud
proferre vel potuerit vel ausus fuerit: nemi-
nem inter tot Magistros & pastores qui mi-
sellis suis ouibus, tot opinionum diuersitate
distractis, tot scriptis libris, tot proclamatis
è suggestibus contentiosis concionibus su-
spensis, & vel aduersæ partis odio contra ra-
tionem obduratis, vel ex prudenti rationum
libramine in conscientia sua miserè fluctuan-
tibus, vllum agnoscendæ veritatis solidum
fundamentum, fideique suæ probandæ con-
gruam quandam rationem præbere potuerit:
Compertum habeo quosdam in extrema vi-
tæ suæ hora moribundos, iam iamque ingru-
ente terribili mortis insultu, ob fluctuantem
in fide

in fide conscientiam pauefactos ex adstantibus fatali lecto prædicantibus, multa que propter plenariam Christi pro nobis satisfactionem speciosè promittentibus, cum obtestatione ardua quæsiuissent, num si in diuino iudicio mox sibi euenturo de isthac quam profitebantur fide condemnationis periculum ireretur, ipsi parati essent ad idem tribunal citari, ibique totum quod fuerit doctrinæ periculum in se recipere: tum verò ministros illos, bonos scilicet pastores, timuisse animas suas pro ouibus tradere, iniquum hoc esse fecerunt arguentes & diuinæ scripturæ dissentaneum, quæ doceat quemque in Dei iudicio pro se responsurum, suamque sarcinam laturum esse, atque hoc modo desperabundos illorum homines omniq; solatio destitutos querulis votis & vocibus ex hac vita demigrasse. Misere profecto me tot millium animarum speciosis, ventosis inquam & falsissimis Reformatorum promissis à Catholice veritatis soliditate abductæ vel imprudenter firmum se fidei fundamentum obtinere arbitrante vel eodem fundamenta prudentius examinato, in arena quidem se ædificasse comperit in tanta tamen opinionum diuersitate que nam se tutò possint conuertere dubitant. Hæc opto & oro primum det Deus ardens & prouidum salutis desiderium. Quod si habuerint, prosequenti nostræ disputationis ordine